

Γνωμοδότηση για την Ευρώπη των πολιτών

(92/C 313/14)

Στις 25 Απριλίου 1991, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε, βάσει του άρθρου 24 του Εσωτερικού Κανονισμού, να εκπονήσει ενημερωτική έκθεση για την Ευρώπη των πολιτών και, ως εκ τούτου, συστάθηκε μια υπο-επιτροπή δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 17 του Εσωτερικού Κανονισμού.

Η υπο-επιτροπή υιοθέτησε την ενημερωτική έκθεση ομόφωνα στις 18 Μαρτίου 1992.

Στις 27 Μαΐου 1992, και σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 20, εδάφιο 4, του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να γνωμοδοτήσει, με δική της πρωτοβουλία, για την Ευρώπη των πολιτών.

Η υπο-επιτροπή, στην οποία ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή της στις 16 Ιουλίου 1992 με βάση έκθεση της εισηγήτριας, κ. Rangoni-Machiavelli, και του συνεισηγητή, κ. Jenkins.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε κατά τη 299η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 23ης Σεπτεμβρίου 1992), με πλειοψηφία και πέντε αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Γενικές παρατηρήσεις

1.1. Η ευρωπαϊκή ιθαγένεια δεν μπορεί να είναι απλώς το σύνολο των 12 εθνικών ιθαγενειών.

1.1.1. Καθώς η Ευρωπαϊκή Κοινότητα πορεύεται προς μια στενότερη μορφή ένωσης, οι πολιτικές της και οι δράσεις της πρέπει να εδραιωθούν και να τύχουν λαϊκής συναίνεσης και δημοκρατικής νομιμοποίησης. Για το λόγο αυτό, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, επανειλημμένως, επισήμανε κατά το παρελθόν, ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση και η κοινοτική ιθαγένεια είναι δύο αλληλένδετες έννοιες που πρέπει να αντιμετωπίζονται παράλληλα. Από την πλευρά της, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή συχνά επίσης υποστήριξε, ιδίως στο πλαίσιο της διαδικασίας του «1992», ότι η «αποστολή» της Ευρωπαϊκής Κοινότητας δεν συνίσταται αποκλειστικά και μόνο στην υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς. Η Κοινότητα έχει ως αποστολή την ανύψωση του βιοτικού επιπέδου και την προαγωγή στενότερων σχέσεων μεταξύ των κρατών που συνενώνει (άρθρο 2 της συνθήκης). Η «Ευρώπη των πολιτών» αποτελεί τον πραγματικό στόχο με τον οποίο η ποιότητα της ζωής βελτιώθηκε και διασφαλίστηκε καλύτερα με συνταγματικές διευθετήσεις οι οποίες έχουν μια «ευρωπαϊκή διάσταση».

1.1.2. Στο βαθμό που η Ευρωπαϊκή Ένωση διαμορφώνεται ως «ένας χώρος, χωρίς εσωτερικά σύνορα, μέσα στον οποίο εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των προσώπων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων» (Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, άρθρο 13), η «Ευρώπη των πολιτών» που μας έρχεται ευκολότερα στο νου είναι μια Ευρώπη στην οποία ο κάθε πολίτης μπορεί να μετακινηθεί, κατοικήσει και εργασθεί ή εγκατασταθεί σε οποιοδήποτε κράτος μέλος, απολαμβάνοντας ίσων ευκαιριών, αμοιβαίας αναγνώρισης προσόντων και διπλωμάτων και ίσης μεταχείρισης, σε ό,τι αφορά την κοινωνική προστασία, ευημερία και εκπαίδευση. Τα περισσότερα από αυτά θεωρούνται τώρα «κοινοτικό

κεκτημένο», έστω και αν στην πράξη η άσκηση αυτών των κοινώς καθιερωμένων δικαιωμάτων καθώς και όλων των καθηκόντων και υποχρεώσεων που αυτά συνεπάγονται θα απαιτήσει περισσότερο χρόνο και μεγαλύτερη προσοχή.

1.1.3. Ταυτόχρονα, η «Ευρώπη των πολιτών» περιλαμβάνει τις καθημερινές «ελευθερίες», δικαιώματα και υποχρεώσεις αλλά και εκτείνεται πέραν αυτών πρόκειται για την κατασκευή ενός σταθερού και διαρκούς, διεθνικού υποδείγματος ιθαγένειας. Πρόκειται για την κάλυψη του «δημοκρατικού ελλείμματος» σε ευρωπαϊκό επίπεδο, την ανάπτυξη της πολιτικής και κοινωνικής «Ένωσης», τη διευκόλυνση των Ευρωπαίων πολιτών να καθορίζουν καλύτερα τις τύχες τους, καθώς και την ενίσχυση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και των άλλων δημοκρατικών οργάνων των οποίων ο ρόλος συνίσταται στην εκπροσώπηση των Ευρωπαίων πολιτών και την προστασία των δικαιωμάτων, καθηκόντων και συμφερόντων τους.

1.2. Σύμφωνα με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, η ευρωπαϊκή ιθαγένεια έχει θεσπιστεί επισήμως τόσο από την άποψη των δικαιωμάτων όσο και των σχετικών καθηκόντων. Ωστόσο, η έννοια της ευρωπαϊκής ιθαγένειας παραμένει ασαφής ή, στην καλύτερη περίπτωση, είναι ανεπαρκώς προσδιορισμένη.

1.2.1. Η Ευρώπη των πολιτών δεν είναι και δεν πρέπει να θεωρηθεί ως ένα άμορφο «χωνευτήριο» που αποδέχεται και συμπεριλαμβάνει τα πάντα.

1.2.2. Το βασικό σημείο της Ευρώπης των πολιτών συνίσταται στην ενότητα και την πολιτιστική της πολυμορφία, στην πολυφωνία των ιδεών και παραδόσεών της, στη χριστιανική κληρονομιά και την ανεξιθρησκεία της, καθώς και στις ανθρωπιστικές και κοσμικές αξίες και αρχές και στη θεμελιώδη προσήλωσή της στην ελευθερία, την ειρήνη, την κοινωνική δικαιοσύνη, την ανοχή, τα ανθρώπινα δικαιώματα και

το κράτος του δικαίου. Η «ψυχή» της Ευρώπης εμπνέεται, πράγματι, από ανθρωπιστικές αρχές — κυρίως το δικαίωμα του ατόμου στο σεβασμό της αξιοπρέπειάς του — που αποτελούν το βάθος και την ισχύ της Δημοκρατίας. Η «ιδέα» της Ευρώπης των πολιτών είναι σαφώς ριζωμένη στις προαναφερθείσες κοινές δημοκρατικές αξίες και στο σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Αυτές οι κοινές αξίες ενέπνευσαν τη σύγχρονη ευρωπαϊκή ιδέα και την έννοια της υπερεθνικής δημοκρατίας η οποία, σε αντίθεση με τα στενά όρια του εθνικισμού, δύναται να εκφράσει πλήρως την πολυμορφία, τη δυνατότητα επιλογών και την ποιότητα, και να εξασφαλίσει καλύτερα μια πραγματική και ειρηνική αλληλοκατανόηση των λαών.

1.2.3. Οι εν λόγω κοινές δημοκρατικές αξίες, καθώς και η τοπική, περιφερειακή, εθνική και υπερεθνική έκφρασή τους, αποτελούν τις «δίκαιες» βάσεις της Ευρώπης των πολιτών. Τα οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα είναι αλληλένδετα με τα αστικά και τα πολιτικά δικαιώματα: το σύνολο αυτών των δικαιωμάτων της ιθαγένειας και των συναφών υποχρεώσεων αποτελεί το στυλοβάτη μιας ελεύθερης και δημοκρατικής κοινωνίας, η οποία στηρίζεται στο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

1.2.4. Μια δυναμική, αποτελεσματική και δημοκρατικά ελεγχόμενη Ευρωπαϊκή Ένωση προϋποθέτει την έννοια της κοινοτικής ιθαγένειας, βασισμένης στις προαναφερθείσες αξίες και θεσμοθετημένης μέσω ενός βασικού κοινοτικού νομικού πλαισίου, το οποίο πρέπει να αναγνωρίζει και να προστατίζει πλήρως τα ανθρώπινα και τα θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα από κοινού με τις θεμελιώδεις ελευθερίες.

1.2.5. Οι «ηθικές αξίες» της Ευρώπης των πολιτών είναι μείζονος σημασίας τόσο για τη διεύρυνση όσο και την εμπάθυνση της ΕΚ. Η εμπάθυνση αποτελεί τη λογική προϋπόθεση της διεύρυνσης. Ως «Ευρωπαϊκή Ένωση» δημοκρατιών, η Ευρώπη των πολιτών γίνεται αντιληπτή ως πηγή προστασίας από τις εκκολαπτόμενες δημοκρατίες της Ανατολικής Ευρώπης και ως ένας δυναμικός χώρος για την ανάπτυξη στενότερων σχέσεων από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ). Τα «θέλητρα» και η αναπρόσπετη προοπτική της «διευρυμένης Ευρώπης» πρέπει να αποτιλέσουν πηγή έμπνευσης και ώθησης για μια «βαθύτερη» μορφή Ένωσης, όπως αυτό επιδιώκεται από τα μελλοντικά μέλη, προκειμένου να εξασφαλισθεί ο αποτελεσματικός και συνεχής χαρακτήρας της όλης διαδικασίας, στην οποία θέλουν να συμμετάσχουν. Οι βαθύτερες ρίζες της Ευρώπης των πολιτών πρέπει, ως εκ τούτου, να συμβαδίσουν με τη διεύρυνση της Κοινότητας. Το εν λόγω μεταγενέστερο στάδιο, βασισμένο στις προαναφερθείσες κοινές δημοκρατικές και πολιτικές αξίες, πρέπει να εξεταστεί σύμφωνα με τις πρωταρχικής σημασίας αρχές της συναίνεσης και της κοινωνικής δικαιοσύνης, βάσει των οποίων η Ευρώπη των πολιτών πρέπει να καθορίσει τα πρότυπά της και προς τις οποίες πρέπει να συγκλίνει τις προσπάθειές της.

1.2.6. Γι' αυτό ακριβώς το λόγο, «οι στόχοι και προτεραιότητες της κοινωνικής πολιτικής (...) αποτελούν αναπόσπαστο

τμήμα της Ευρώπης των πολιτών»⁽¹⁾ και «η κοινωνική πολιτική της Κοινότητας έχει να διαδραματίσει έναν αποφασιστική σημασίας ρόλο (και) θα πρέπει να δημιουργηθούν προϋποθέσεις για σταθερότερες και σαφέστερες σχέσεις απ' ό,τι μέχρι σήμερα»⁽²⁾. Στο πλαίσιο αυτό, η ΟΚΕ ζήτησε από τη διακυβερνητική συνδιάσκεψη του 1991 να εξετάσει την ανάγκη για «ισόρροπη και ισότιμη» αντιμετώπιση των κοινωνικών και οικονομικών πτυχών στο πλαίσιο της συνθήκης και των μελλοντικών αναθεωρήσεων και να εφαρμόσει πλήρως τα άρθρα 100 Α και 118 Α προκειμένου να αντιμετωπισθούν τα διασυνοριακά προβλήματα της αγοράς εργασίας και να προσοθηθούν τα θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα σε ολόκληρη την Κοινότητα⁽³⁾. Από την βραδεία πρόοδο που παρατηρείται στο Συμβούλιο όσον αφορά την εφαρμογή του Κοινωνικού Χάρτη των ΕΚ και του κοινωνικού προγράμματος δράσης μπορεί, ωστόσο, να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι δεν υπάρχει ακόμη επαρκής συμφωνία ή πολιτική βούληση για να επιτευχθεί ο εν λόγω ζωτικής σημασίας και σημαντικός στόχος της Ευρώπης των πολιτών. Το πρωτόκολλο του Μάαστριχτ για την κοινωνική πολιτική μπορεί να βοηθήσει στην άρση του αδιεξόδου στο βαθμό κατά τον οποίο οι αρχηγοί των κυβερνήσεων, που υπέγραψαν τόσο το εν λόγω πρωτόκολλο όσο και τον Κοινωνικό Χάρτη, μπορούν να προσφύγουν στα κοινοτικά όργανα, τις διαδικασίες και τους μηχανισμούς τους, για την εφαρμογή των κύριων πολιτικών του Χάρτη με ειδική πλειοψηφία. Είναι πράγματι άξιο λύπης ότι δεν έχει ακόμη πραγματοποιηθεί μεγαλύτερη πρόοδος ως προς την εφαρμογή του Κοινωνικού Χάρτη και του προγράμματος Κοινωνικής Δράσης, και ότι δεν θα επαφελθούν όλοι οι «Ευρωπαίοι πολίτες των Δώδεκα κρατών μελών από τις νέες διατάξεις που προκύπτουν από τη «Συμφωνία Κοινωνικής Πολιτικής» του Μάαστριχτ, που έχει υπογραφεί από όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, εκτός του Ηνωμένου Βασιλείου. Αυτή η «Συμφωνία» θα έχει ως αποτέλεσμα, επίσης, αυξανόμενη ευελιξία — που είναι ευπρόσδεκτη — και η οποία θα επιτρέψει να θεσπισθούν και να εφαρμοσθούν τα κατάλληλα μέτρα ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής μέσω συμφωνιών μεταξύ αντιπροσωπευτικών οργανώσεων, και όχι αποκλειστικά μέσω νομοθετικής δράσεως που προωθείται από την Επιτροπή.

1.2.6.1. Ας σημειωθεί, επίσης, ότι η ΟΚΕ και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχουν ταχθεί σαφώς υπέρ της ουσιαδούς διεύρυνσεως των διατάξεων του Κοινωνικού Χάρτη, για να συμπεριληφθούν τόσο οι εργαζόμενοι και οι άλλες κοινωνικές ομάδες, όσο και οι μεμονωμένοι πολίτες μέσω βασικών κοινωνικών δικαιωμάτων γενικής ισχύος.

1.2.7. Μια Ευρώπη των πολιτών, βασισμένη σε στερεά δημοκρατικά και πολιτικά θεμέλια και «στην επιδίωξη της κοινωνικής δικαιοσύνης (σ'έναν) χώρο ελευθερίας στα πλαίσια του οποίου θα διατηρείται η ιδιωτική πρωτοβουλία και η ανάπτυξη της δράσης των συλλογικών τοπικών φορέων»⁽⁴⁾, πρέπει επίσης να συμβάλλει στην επίτευξη υψηλότερων προ-

(1) ΕΕ αριθ. C 208 της 8. 8. 1988, σημείο 3.4.

(2) ΕΕ αριθ. C 225 της 10. 9. 1990, ενθ. αν., σημείο 5.3.

(3) Βλ. την προαναφερθείσα υποσημείωση.

(4) ΕΕ αριθ. C 6 της 7. 1. 1989, σημείο 13.

διαγραφών όσον αφορά την παιδεία και την κατάρτιση, το εμπόριο και το σχεδιασμό, την οικονομική δραστηριότητα και την κοινωνική ευημερία.

1.2.8. Η Ευρώπη «χωρίς σύνορα» πρέπει να είναι μια διαρκής πηγή νέων ιδεών, διασυνδέσεων, «δικτύων», διασταυρώσεων, επαφών και πρόσβασης σε ο,τιδήποτε καλύτερο μπορεί να επιτευχθεί και επινοηθεί. Η εν λόγω ποιοτική προσέγγιση για μια δυναμική Ευρώπη των πολιτών πρέπει επίσης να προβλέπεται προκειμένου να βελτιωθούν οι υπηρεσίες, να παρέχεται καλύτερη υγειονομική προστασία και κοινωνική πρόνοια, να προστατεύεται καλύτερα ο καταναλωτής και να διατηρείται καθαρότερο το περιβάλλον. Η δέσμευση της Κοινότητας ως προς τις υψηλές προδιαγραφές των τομέων αυτών ορίζεται με σαφήνεια στο άρθρο 100 Α, παράγραφος 3, της Συνθήκης, σύμφωνα με το οποίο «Η Επιτροπή, στις προτάσεις της ... για τους τομείς της υγείας, της ασφάλειας, της προστασίας του περιβάλλοντος και της προστασίας των καταναλωτών, βασίζεται σε υψηλό επίπεδο προστασίας. «Αυτή επαναλαμβάνεται στα άρθρα 129 Α και 130 Π της Συνθήκης του Μάαστριχτ. Τα μέτρα στον τομέα αυτό θα αυξηθούν αναμφισβήτητα χάρις στην υιοθέτηση της ειδικής πλειοψηφίας στο Συμβούλιο και θα πρέπει να συνοδεύονται από στενότερη συνεργασία των Ευρωπαίων πολιτών και των εθνικών υπηρεσιών προστασίας του περιβάλλοντος και του καταναλωτή όσον αφορά την παρακολούθηση των προβλεπόμενων δικαιωμάτων, υποχρεώσεων και προτύπων. Ταυτόχρονα θα πρέπει να γίνει ευχερέστερη η πρόσβαση των Ευρωπαίων πολιτών, ως καταναλωτών, στα δικαστήρια σε όλη την κοινοτική επικράτεια.

1.2.9. Η ορθή χρήση τόσο των διαρθρωτικών ταμείων όσο και του νέου «Ταμείου Συνοχής» θα απαιτήσει, βεβαίως, μεγαλύτερη συμμετοχή των Ευρωπαίων πολιτών διαμέσου των διαφόρων υπηρεσιών, των ομάδων ειδικών συμφερόντων, των κοινωνικο-επαγγελματικών οργανώσεων και των κατάλληλων δομών που θα πρέπει να παρασχεθούν.

1.2.10. Παρομοίως, θα πρέπει να εδραιωθεί μια Ευρώπη της ελεύθερης σκέψης, της ελεύθερης κυκλοφορίας, της ελεύθερης πληροφόρησης και της προστασίας της ιδιωτικής ζωής. Η Ευρώπη των πολιτών πρέπει να βασισθεί στη διαφάνεια και στην ελευθερία της πληροφόρησης, με πλήρη σεβασμό στον άνθρωπο, καθώς επίσης και στην ελευθερία της πρόσβασης στις ιδέες, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και τους πολιτισμούς τρίτων χωρών. Δεν πρέπει να εκφυλισθεί σε ένα «οχυρό» ελέγχων και παρακολούθησης των πολιτών της (ή κανενός άλλου ατόμου που διαμένει νομίμως στα κοινοτικά κράτη μέλη).

1.2.11. Έχει ζωτική σημασία για την Ευρώπη των πολιτών να διαπαιδαγωγήσει τους «νέους πολίτες» της και να προετοιμάσει το μέλλον τους, να διευρύνει τους ορίζοντές τους, να διευκολύνει τη συμμετοχή και πρόσβασή τους στην «ευρωπαϊκή διάσταση» και να τους βοηθήσει να γίνουν πιο «συνειδητοί Ευρωπαίοι». Πρόκειται για έναν τομέα στον οποίο έχει επιτευχθεί αισθητή πρόοδος τα τελευταία χρόνια, ιδίως μέσω των νέων κοινοτικών προγραμμάτων ανταλλαγής υπέρ των νέων. Ωστόσο, πολλοί νέοι δεν συμμετέχουν σε τέτοιου είδους κοινοτικά προγράμματα, και συχνά αποκλείονται από τη

γενική πορεία της ευρωπαϊκής κοινωνίας (όπως είναι οι άνεργοι, οι εργαζόμενοι χωρίς ασφαλή απασχόληση, οι πτωχοί, οι περιθωριακοί). Πρέπει να εξεταστεί καλύτερα ο τρόπος με τον οποίο θα εξασφαλισθεί για όλους τους νέους ένα μερίδιο στη σημερινή και μελλοντική Ευρώπη των πολιτών. Η κοινωνική δραστηριότητα στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να κλιμακωθεί και ιδιαιτέρως σε ό,τι αφορά τις θέσεις απασχόλησης και τη σχολική εκπαίδευση:

— Είναι πια καιρός να διατεθούν ειδικοί κοινοτικοί πόροι για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων ατόμων ταυτόχρονα με την προαγωγή συνεπών πολιτικών σε ευρωπαϊκή κλίμακα σε ό,τι αφορά το δικαίωμα στην εκπαίδευση και τη λήψη σαφέστερων μέτρων υποστηρίξεως για την ένταξή τους στην αγορά εργασίας.

— Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα θα μπορούσε επίσης να επιδείξει μεγαλύτερη φαντασία για την προώθηση της «Ευρωπαϊκής Διάστασης» στα πλαίσια της σχολικής εκπαίδευσης. Για παράδειγμα, εκτός από την άσκηση των κοινοτικών αρμοδιοτήτων που θεσπίστηκαν στο Μάαστριχτ σε ό,τι αφορά την παιδαγωγική ύλη, τη διδασκαλία γλωσσών και την ενθάρρυνση της κινητικότητας στην Ευρώπη, ίσως η Κοινότητα και οι αρμόδιες εθνικές αρχές θα μπορούσαν να εξετάσουν τη δυνατότητα συμμετοχής όλων των Ευρωπαίων μαθητών της δευτεροβάθμιας και τεχνικής εκπαίδευσης στην οργάνωση μιας «Ευρωπαϊκής Συνέλευσης Νέων» η οποία θα συνέρχεται ανά διετία. Αφετηριακό σημείο θα είναι η υποστήριξη των σχολείων δευτεροβάθμιας και τεχνικής εκπαίδευσης σε όλη την Κοινότητα για τη διενέργεια εκλογών μεταξύ των μαθητών που θα συμμετάσχουν στα περιφερειακά Ευρωπαϊκά Συμβούλια Νέων. Τα συμβούλια αυτά θα εκλέγουν με τη σειρά τους αντιπροσώπους για την «Ευρωπαϊκή Συνέλευση Νέων». Το όφελος μιας παρόμοιας κοινοτικής πρωτοβουλίας θα είναι η άμεση συμμετοχή νέων ατόμων σε όλα τα επίπεδα, από το τοπικό έως το διεθνικό, στη συζήτηση και καταγραφή των απόψεών τους για την Ευρώπη. Ίσως η Επιτροπή και το Βήμα Ευρωπαϊκής Νεότητας θα μπορούσαν να μελετήσουν την πρόταση αυτή.

1.2.12. Πρέπει να συνεχισθεί η προώθηση της Ευρώπης της «Αλληλεγγύης» με το σύνολο του κόσμου καθώς και μιας Ευρώπης αλληλεγγύης με όλες τις γενιές και όλους τους πολίτες. Η ΟΚΕ επαναλαμβάνει την υποστήριξή της για την ανακήρυξη του 1993 ως «Ευρωπαϊκού Έτους για τους ηλικιωμένους» και για τη χρησιμοποίηση των άρθρων 24 και 25 του Κοινωνικού Χάρτη προκειμένου να προωθηθεί ο Κοινωνικός Χάρτης των θεμελιωδών δικαιωμάτων των ηλικιωμένων, από κοινού με ένα πρόγραμμα δράσης για την προώθηση αλληλεγγύης των γενεών. Η ΟΚΕ επαναλαμβάνει επίσης τις απόψεις της για την ανάγκη δράσης που θα αποβλέπει στην κοινωνική ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

2. Ειδικές παρατηρήσεις

2.1. Η επιβεβαίωση της ιστορικής και πολιτικής αξίας των συμπερασμάτων στα οποία κατέληξαν οι κυβερνήσεις στη διάσκεψη του Μάαστριχτ απαιτεί επαρκή πληροφόρηση των πολιτών ώστε να συμμετάσχουν ενεργώς στην οικοδόμηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Θα πρέπει να ληφθούν αποφάσεις στο επίπεδο (ευρωπαϊκό, εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό) στο οποίο εξασφαλίζεται η μεγιστοποίηση του δημοκρατικού

ελέγχου και της αποτελεσματικότητας⁽¹⁾. Για το σκοπό αυτό κατά την ΟΚΕ, η δράση στην επικράτεια ολόκληρης της Ένωσης θα πρέπει να περιστραφεί, κυρίως, γύρω από τα ακόλουθα σημεία:

1. Την ανάγκη να προσχωρήσει η «Ευρωπαϊκή Ένωση» στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ελευθεριών, και να ενσωματωθεί στη Συνθήκη η «Διακήρυξη των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών» του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.
2. Την ανάγκη να συμπεριληφθεί στη Συνθήκη διάταξη για την καταπολέμηση των διακρίσεων με βάση το φύλο, το χρώμα, τη φυλή, την ιδεολογία και τις πεποιθήσεις.
3. Την ανάγκη να εδραιωθούν, με την εξάλειψη των καλυμάτων για την πρακτική εφαρμογή των «τεσσάρων ελευθεριών» (ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων, αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων), ίσα δικαιώματα και καθήκοντα για όλους τους πολίτες της Ένωσης.
4. Την ανάγκη για ενδεδειγμένο δημοκρατικό έλεγχο σε ευρωπαϊκό επίπεδο που θα εξασφαλισθεί με την εκχώρηση των κατάλληλων νομοθετικών αρμοδιοτήτων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, τη διαφάνεια των διαδικασιών λήψης αποφάσεων του Συμβουλίου, την εξασφάλιση της ανεξαρτησίας όσον αφορά την πλήρη αξιοποίηση των δυνατοτήτων του κοινοτικού δικαίου μέσω του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου και την υποστήριξη και ανάπτυξη μιας «ανοικτής» ευρωπαϊκής διοίκησης.
5. Την ανάγκη να εκλέγονται τα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με ένα ενιαίο εκλογικό σύστημα που να επιτρέπει στα διάφορα πολιτικά πιστεύω να εκπροσωπούνται επαρκώς.
6. Την ανάγκη να πληρούν και να αναπτύσσουν αυτόνομα το ρόλο τους η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή — η ευρωπαϊκή μορφή των αντίστοιχων εθνικών οργάνων του κοινωνικού διαλόγου — και η υπό συγκρότηση Επιτροπή των Περιφερειών — η ευρωπαϊκή μορφή των περιφερειακών αρμοδιοτήτων — κατά τρόπο συγκλίνοντα που θα αξιοποιεί τη συμμετοχική δημοκρατία και τον αντιπροσωπευτικό τους χαρακτήρα προς το συμφέρον της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
7. Την ανάγκη να προβλεφθεί σαφέστατα από τη Συνθήκη η ενδεδειγμένη εφαρμογή των διατάξεων του Κοινωνικού Χάρτη και του Πρωτοκόλλου κοινωνικής πολιτικής για όλους τους πολίτες εντός ολοκλήρου της «Ευρωπαϊκής Ένωσης» ως συνόλου.
8. Την ανάγκη να αναλάβει η Κοινότητα παρόμοια δέσμευση για την προστασία ευρύτερων πολιτικών και κοινωνικών⁽²⁾ δικαιωμάτων στους τομείς του περιβάλλοντος, της προστασίας των καταναλωτών, της προστασίας των πολιτικών από ενδεχόμενη καταχρηστική συμπεριφορά της δημόσιας διοίκησης της πολιτιστικής κληρονομιάς, της προστασίας των δεδομένων, των πιο ευάλωτων, μειονεκτικών και ανάπηρων ατόμων, του ρόλου των κοινωνικοεπαγγελματικών κατηγοριών, της προστασίας της οικογένειας⁽³⁾. Θα πρέπει επίσης, να ληφθεί υπόψη «η ελευθερία της συνείδησης».
9. Την ανάγκη επαρκούς προϋπολογισμού των ΕΚ ο οποίος θα ανταποκρίνεται στους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και θα συμβάλλει στην οικονομική και κοινωνική συνοχή, στην επαγγελματική κατάρτιση και τη μείωση της ανεργίας.
10. Την ανάγκη να αναπτυχθούν ευρωπαϊκές πολιτικές για την απασχόληση και την επαγγελματική κατάρτιση μέσω του κοινωνικού διαλόγου και της συμμετοχής άλλων ομάδων συμφερόντων, κατά τρόπο ολοένα και πιο αποτελεσματικό.
11. Την ανάγκη να χρησιμοποιηθεί το «Έτος των ηλικιωμένων» (1993) ως τμήμα της κοινοτικής πρωτοβουλίας, η οποία χωρίς να παραμελήσει την επιδίωξη μιας μεγαλύτερης υποστήριξης των ηλικιωμένων του σήμερα, θα δραστηριοποιήσει τις απαραίτητες πολιτικές που αποβλέπουν στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των ηλικιωμένων του αύριο.
12. Την πρόταση για ανά διετία διοργάνωση «Ευρωπαϊκής Συνέλευσης Νέων».

2.2. Η ιθαγένεια είναι τεκμήριο ότι κάποιος ανήκει σε μια κοινότητα στην οποία το κάθε μέλος συμμετέχει στην εφαρμογή των επιθυμιών του συνόλου, υποβάλλοντας τον εαυτό του σ'αυτές χωρίς απώλεια της προσωπικής ελευθερίας, δεδομένου ότι υπακούει σε κανόνες στην κατάρτιση των οποίων έχει και αυτός συμβάλει. Μια δημοκρατική κοινωνία μπορεί να υπάρξει μόνο αν οικοδομηθεί ελεύθερα πάνω σε θετικές αξίες τις οποίες συμμερίζονται οι πολίτες της οι οποίοι είναι ίσοι και ελεύθεροι. Η ευρωπαϊκή ιθαγένεια, συνεπώς, δεν αποτελεί απλώς το άθροισμα των 12 εθνικών ιθαγενειών αλλά αποτελεί «προστιθέμενη αξία», που τις εμπλουτίζει και προστίθεται σ'αυτές.

⁽²⁾ Με τους όρους πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα εννοούνται τα ευρύτερα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στους πολίτες και σε συγκεκριμένες κατηγορίες και ομάδες (ηλικιωμένοι, ανάπηροι, άρρωστοι κλπ.).

⁽³⁾ Βλ. ΕΕ αριθ. C 277 της 31. 10. 1989, σ. 2.

⁽¹⁾ Για να υπάρξει συνοχή με γενικότερη αντίληψη σχετικά με την «επικουρικότητα».

Βρυξέλλες, 23 Σεπτεμβρίου 1992.

Ο Πρόεδρος της
Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Michael GEUENICH